

А.О. Баранова, канд. екон. наук, проф. (ХДУХТ, Харків)

З.О. Макєєва, доц. (ХДУХТ, Харків)

МЕТОДОЛОГІЧНІ ТА ОРГАНІЗАЦІЙНІ АСПЕКТИ ФУНКЦІЇ ВНУТРІШНЬОГО КОНТРОЛЮ

Внутрішній контроль – один із найважливіших та найнеобхідніших елементів системи управління сучасним підприємством, що діє в середовищі ринкових відносин за постійно-змінних економічних умов. У зв'язку з цим, останнім часом вченими-економістами приділяється увага проблемам цієї функції управління і наголошується на нерозривному її зв'язку з елементами й властивостями системи менеджменту, оскільки контроль на рівні підприємства здійснюється там, де зосереджений безпосередньо сам центр управління. Слід відзначити, що в більшості публікацій з управління й контролю підтримується ідея здійснення внутрішньогосподарського контролю для підвищення його ефективності у двох формах: адміністративній (господарський) і економічній (бухгалтерський), перевірку якості яких здійснює служба внутрішнього аудиту, як незалежний експерт.

Потреба в такому поділі викликана тим, що в адміністрації та в інших суб'єктів контролю часто виникає необхідність локалізації помилок та професійного застосування різноманітних видів, форм, операцій і процедур контролю. Адміністративний та економічний контроль можна розглядати як відносно самостійні частини, проте існує галузь внутрішньогосподарського бухгалтерського контролю, в якій їх функції тісно пов'язані між собою і складають єдине ціле. Адміністративний контроль – це план організації і всі методи й процедури, розроблені на основі управлінської політики, які тісно пов'язані з ефективністю діяльності і впливають, як правило, не прямо на фінансову документацію. Він забезпечує функціонування організації за тією соціально-економічною метою, для досягнення якої організація була створена. Відповідно чинне законодавство та інша правова база встановлюють відповідальність управлінського персоналу вищого рівня за порушення нормативно-законодавчих норм, за ухилення від сплати податків, зборів та інших обов'язкових платежів до бюджету, за зловживання, марнотратство тощо.

Для досягнення стратегічної мети та забезпечення реалізації управлінських рішень виникає необхідність у перегляді і уточненні окремих питань теорії й практики організації бухгалтерського контролю.

Бухгалтерський контроль – це одна із функцій бухгалтерського обліку. Її роль проявляється через дотримання облікової політики; перевірку правильності, законності облікових процедур. За останні роки, в багатьох нормативних актах, економічній літературі контрольні функції повністю покладають на бухгалтерію, включаючи в перелік завдань контроль за всіма сторонами діяльності підприємства, серед яких основним вважають контроль за збереженням власності. Таким чином, завдання обліку, як функції управління ототожнюють із завданнями іншої функції управління – контролю.

В інформаційному просторі, з якого контролер отримує інформацію для проведення своїх досліджень, складання планів та оцінки економічної ситуації, центральне місце все таки належить обліку, оскільки саме в бухгалтерії підприємства формується база даних, визначається зміст, проводиться оцінка і добір даних для характеристики кількісного та якісного стану досліджуваних об'єктів. Основне призначення обліку - це надання необхідної інформації, а контролю – зменшення інформаційного ризику та допомога керівництву підприємства і його філіям. За допомогою даних обліку забезпечується контрольна діяльність за господарськими і фінансовими операціями та процесами підприємства, його структурних підрозділів, а також за ходом виконання планових показників. Щодо контролю – за допомогою його засобів і процедур здійснюється перевірка даних обліку. Тому контроль виступає як первинна стадія отримання інформації і як завершальна стадія облікового процесу, а менеджмент - це оцінка всієї інформації, що надходить по управлінській інформаційній системі і прийняття рішень. Отже, в черговий раз підтверджується той факт, що облік і внутрішньогосподарський контроль виступають визначальними ланками управлінської структури підприємства та здійснюються працівниками бухгалтерії в єдиному організаційно-технологічному процесі, що передбачено нормативними документами, які регламентують порядок ведення обліку окремих об'єктів фінансово-господарської діяльності в межах визначених їм повноважень.

А.О. Баранова, канд. екон. наук, проф. (ХДУХТ, Харків)

З.О. Макєєва, доц. (ХДУХТ, Харків)

О.С. Третьяков, студ. (ХДУХТ, Харків)

СТАТУТНИЙ КАПІТАЛ ЯК ПРЕДМЕТ ФІНАНСОВОГО ТА УПРАВЛІНСЬКОГО ОБЛІКУ

Прагнення України вступити у міжнародні економічні союзи створює передумови для розвитку інформаційного забезпечення інтеграційних процесів. В цих умовах не останнє місце посідає облік, який виступає як основне джерело інформації про результати фінансово-господарської діяльності підприємства, фінансово-майновий потенціал, ринкову вартість підприємства. В Україні пішли по найпростішому шляху – запозичили стандарти без додаткової адаптації. Але пряме запозичення зарубіжних концепцій і правил не дозволить досягти мети цього запозичення – створення прозорої інформаційної системи, оскільки насамперед вітчизняна законодавча база не відповідає сучасним потребам ринку. Отже, введення МСФЗ без належної адаптації тільки збільшить

протириччя у різних галузях права. Передумовою впровадження МСФЗ і побудови нової системи обліку, на наш погляд, є визначення і оцінка позитивних аспектів попередніх методик з наступною трансформацією відповідно до міжнародних стандартів.

Порівнюючи міжнародні і національні стандарти щодо обліку статутного капіталу, слід відзначити, що П(С)БО за змістом більш обмежені і стосуються в основному питань відображення статутного капіталу і дивідендів у фінансовій звітності, а також оцінки фінансових інструментів. Норми МСФЗ щодо обліку акціонерного (статутного) капіталу мають узагальнений характер, більшість положень виносяться на самостійне судження бухгалтера, деякі положення (наприклад, облік фінансових інструментів) не можна повністю запровадити у вітчизняну систему обліку у зв'язку з відсутністю відповідного нормативного забезпечення і розвинутого ринку цінних паперів, значним впливом податкового законодавства на побудову обліку. Основним недоліком МСФЗ є складність, неточність і певною мірою плутаність норм, що зумовлене прагненням максимально збільшити інформативність звітності, але з іншого боку призводить до її ускладнення. Як свідчить дослідження, у своїй більшості акціонери не зацікавлені у інформації про статутний капітал підприємства. На практиці їх цікавить розмір прибутку до розподілу.

Наведені недоліки стосуються не тільки українських підприємств. Фахівці різних країн відзначають, що сучасна система обліку знаходиться у кризовому стані, фінансові звіти настільки складні, що тільки найобізнаніші у фінансовій сфері користувачі можуть займатися ними. Саме тому у світі відбувається переосмислення концепції обліку результатів діяльності підприємства, перехід від бухгалтерського обліку, побудованого на обліку ресурсів і орієнтованого на отримання прибутку, до бухгалтерського обліку, орієнтованого на капітал. Деякі авторитетні західні спеціалісти справедливо відмічають, що об'єктивність і релевантність облікових даних, які використовуються для цілей управління є, за великим розрахунком, міфом. Серед найбільш прогресивних змін у визначенні методу обліку є моделювання об'єктів і процесів. Цей метод дозволяє визначити недоліки у системі обліку і розробити напрямки його удосконалення. На нашу думку, моделювання об'єкту обліку дозволяє дати більш точну оцінку економічним явищам, оскільки враховує усі внутрішні і зовнішні чинники, створює систему об'єктивної оцінки об'єкту і тим самим сприяє підвищенню релевантності інформації для цілей управління.

Необхідність формалізації статутного капіталу зумовлена тим, що при проведенні операцій, пов'язаних з рухом статутного капіталу, необхідно оцінювати розмір статутного капіталу на кожному етапі його формування і зміни, порівнюючи його з прогнозованою вартістю чистих активів товариства і мінімальним розміром статутного капіталу, встановленим законодавством. Оцінка вартості чистих активів вимагається у кінці звітного періоду, але зміна статутного капіталу може відбуватися і всередині звітного періоду, тому для уникнення наступних коригувань, керівництву АТ необхідно визначити вартість чистих активів на даний момент і спрогнозувати її на кінець звітного періоду. Оскільки методика розрахунку вартості чистих активів відсутня, підприємство повинне самостійно визначити її у обліковій політиці. Для збільшення об'єктивності оцінки, система виміру статутного капіталу повинна відповідати вимогам точності, релевантності, об'єктивності, що максимально може бути забезпечене за допомогою аналітичних прийомів. Крім того, формалізація і надання, за можливості, алгоритму розрахунку дозволить розробити ефективну методику аудиту статутного капіталу.

Н.В. Бойченко, канд. екон. наук, доц. (ХДУХТ, Харків)

О.О. Гулакова, студ. (ХДУХТ, Харків)

ОРГАНІЗАЦІЯ «ЕЛЕКТРОННИХ ГРОШЕЙ» У СУЧАСНИХ УМОВАХ

В Інтернеті є вже майже все, що може знадобитися для людини: товари, послуги, спілкування, можливість самовираження, ігри і т. ін. Звісно, за деякі послуги треба платити і чим швидше і простіше система платежів, тим краще. Необхідність в подібній платіжній системі почали відчувати і продавці, і покупці. І тому були вигадані електронні гроші. Завдання будь-яких видів електронних грошей - створення універсальної платіжної середовища, що об'єднує покупців і продавців товарів і послуг. Ціль електронних грошей - підвищення економічної ефективності Інтернету як галузі в цілому. Механізм електронних грошей такий, що дозволяє, не відходячи від комп'ютера сплачувати товари, укладати угоди, вести комерційну діяльність. Електронні гроші дуже схожі на електронні платіжні карти, тільки у вас не карта і пін-код, а логін і пароль за допомогою яких ви можете здійснювати грошові операції.

Термін «електронні гроші» часто використовується відносно широкого спектра платіжних інструментів, що базуються на інноваційних технічних рішеннях у сфері реалізації роздрібних платежів.

Під поняттям електронних грошей помилково розуміють традиційні банківські картки (як предавторизованні (мікропроцесорні), так і з магнітною смугою), або попередньо оплачені картки підприємств торгівлі (сервісу, послуг), що містять відомості про «заздалегідь оплачених товарів-послуги», до яких, зокрема, відносяться одноцільові карткові продукти, запропоновані телефонними та бензозаправними компаніями, окремими мережами магазинів або транспортними компаніями. Головна причина помилковості такого судження-відсутність точного визначення поняття «електронних грошей», розкриває їх економічну і правову сутність, а також відсутність чітких критеріїв віднесення зазначених продуктів до «електронних грошей».